



Debreceni Ítéltábla
Bf.III.498/2024/7.

A Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2024. november 7. napján megtartott másodfokú tárgyalás alapján meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t e t:

A védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetett emberölés bűntette miatt Terhelt1 ellen indított büntetőügyben a Debreceni Törvényszék 2024. április 25. napján kihirdetett 9.B.222/2023/13. számú ítéletét megváltoztatja a következők szerint.

A vádlott cselekménye a Btk. 160. § (1) és (2) bekezdés d) pontja szerint is minősül.

A kiszabott szabadságvesztés tartamát 6 (hat) év 6 (hat) hónapra, a közügyektől eltiltás mellékbüntetés tartamát 6 (hat) évre súlyosítja.

Az ítélet bevezető részéből a tárgyalás folytatólágosságára vonatkozó megjelölést mellőzi.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi Terhelt1 vádlottat a másodfokú eljárásban felmerült 103.056 (százháromezer-ötvenhat) forint bűnügyi költség megfizetésére az állam javára.

A határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

[1] A Debreceni Törvényszék a 2024. április 25. napján kihirdetett 9.B.222/2023/13. számú ítéletével Terhelt1 vádlottat emberölés bűntettében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012.

évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés j) pont] mondta ki bűnösnek. Ezért őt 5 év szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtön fokozatban állapította meg azzal, hogy abból a vádlott nem bocsátható feltételes szabadságra, valamint rendelkezett a bűnügyi költség viseléséről.

[2] Az ítélet ellen – indokának megjelölése nélkül – a vádlott, valamint védője felmentés, másodlagosan a cselekmény téves jogi minősítése miatt és a büntetés enyhítése érdekében fellebbezett, míg az ügyészség a nyilatkozattételre fenntartott határidőben a vádlott terhére a büntetés súlyosítása érdekében fellebbezett.

[3] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.225/2024/3. számú átiratában – fenntartva a fellebbezés irányát – helytállónak találta az elsőfokú bíróság által levont lényegi ténybeli következtetést, miszerint a terhelt által tanúsított elhanyagolás összefüggésben állt és befolyásolta a sértett halálának bekövetkezését, és okszerű volt a büntetőjogi felelősségre vont következtetés is. Ugyanakkor az ügyészség álláspontja szerint a cselekmény jogi minősítése szempontjából a tényállás részben felderítetlen, ezáltal a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban Be.) 592. § (2) bekezdés b) pontjában írt okból megalapozatlan arra tekintettel, hogy ennek vizsgálatát a törvényszék elmulasztotta. A különös kegyetlenséggel történő elkövetés mulasztásos emberölés esetén sem kizárt, a vádlott mulasztásai által előidézett extrém állapot pedig önmagában is a magatehetetlen sértett emberi méltóságának mély megalázását jelentette. Nem tisztázta a bíróság az igazságügyi orvosszakértők meghallgatásakor, hogy okozott-e az ellátatlanság a sértettnek átlagot meghaladó testi, lelki szenvedést, amit a vádlottnak fel kellett ismernie. Mivel a minősítő körülmény megállapíthatósága a büntetésre jelentős mértékben kihat, a részbeni megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében indítványozta az igazságügyi orvosszakértők tárgyalás keretében történő meghallgatását.

[4] A védő a fellebbezésének írásban benyújtott indokolásában előadta, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által megállapított történeti tényállás egyoldalúan, csak a vádlottra vonatkoztatva mutatja be a sértett és a vádlott egymáshoz való viszonyát, életszínvonalukat és igény szintjüket. Véleménye szerint tényként állapítható meg, hogy nemcsak a vádlott, de a sértett igény szintje is igen alacsony volt még abban az időszakban is, amikor járóképes volt és önmagát el tudta látni, emellett élete során soha nem dolgozott, nem tanult meg még írni, olvasni sem, elmulasztotta az alapvető tisztálkodást, járóképes állapotában sem igényelt megfelelő orvosi segítséget, ugyanakkor fekvőbetegként is képes volt akaratnyilvánításra, mobiltelefonja is volt. Hivatkozott a védő arra is, hogy a vádlott önmagával és a környezetével szembeni igénytelensége csak egy személyiségvonás, ami ide vezetett. Értelmi képességéből és a sértettel együtt kialakított életszínvonalukból fakadóan nem volt képes a sértett egyre romló fizikai állapotának felismerésére, őt e körben legfeljebb könnyelműség jellemezte, vagyis legfeljebb (tudatos) gondatlanságból elkövetett emberölés büntette róható a terhére. A védő álláspontja szerint az elsőfokú bíróság csak a vádlott terhére értékelhető – tüdőgyulladással és a kihűléssel összefüggésben tett – szakértői nyilatkozatokat emelte ki ítéletében, ezáltal iratellenesek a megállapításai a halálhoz vezető okfolyamat tekintetében.

[5] Az ügyészi átiratra reagálva kifejtette a védő, hogy azért nem merült fel a különös kegyetlenséggel kapcsolatban kérdés a szakértők felé, mivel akként nyilatkoztak, hogy egyrészt a fájdalomérzés megítélése szubjektív jellegű, így annak intenzitásáról orvosszakértői szempontból nyilatkozni nem lehetséges, másrészt pedig a fájdalom és kényszerűség mértékének megítélése nem orvosszakértői kompetencia. Mindezek alapján az elsőfokú ítélet részbeni megalapozatlanságára figyelemmel védenca bizonyítottság hiányában történő felmentésére, másodlagosan gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének megállapítására és enyhébb büntetés kiszabására tett indítványt.

[6] A másodfokú bíróság a bejelentett perorvoslatokat a Be. 600. § (1) bekezdése alapján – mivel bizonyítás felvétele vált szükségessé – tárgyaláson bírálta el.

[7] A másodfokú tárgyaláson az ügyész fenntartotta a vádhatóság fellebbezésének irányát. Álláspontja szerint a sértett átlagost lényegesen meghaladó fájdalomérzete a szakértői nyilatkozatokra figyelemmel nem, azonban az egyértelműen megállapítható lelki gyötrelme miatt a különös kegyetlenséggel elkövetés mint minősítő körülmény kétséget kizáróan fennáll, így az elsőfokon eljáró Debreceni Törvényszék ítéletének megváltoztatására, a Terhelt1 vádlottal szemben kiszabott büntetést súlyosítására tett indítványt.

[8] A tárgyaláson a védő a fellebbezését és annak írásbeli indokolásában írtakat fenntartva, a vádlott felmentését, másodlagosan vele szemben a gondatlan emberölés megállapítását indítványozta, míg a vádlott az utolsó szó jogán tett felszólalásában csatlakozott védőjéhez.

[9] Az ítéltábla az előterjesztett perorvoslatok okára és irányára tekintettel a Be. 590. § (1) és (2) bekezdései alapján az elsőfokú bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással együtt teljeskörűen bírálta felül. A revízió kiterjedt az eljárási szabályok megtartására, az ítélet megalapozottságára, a bűnösség megállapítására, a cselekmény jogi minősítésére, a büntetés kiszabására, az indokolás helyességére és az egyéb rendelkezésekre is. A Be. fellebbezési rendszerében is főszabály a teljes felülbírálat. Jelen esetben a vádlott és védőjének perorvoslata a tényálláson keresztül támadta a bűnösség megállapítását, ezért korlátozott felülbírálatra nem kerülhetett sor.

[10] A felmentésre irányuló védelmi fellebbezések nem alaposak. A súlyosítást célzó ügyészi fellebbezés alapos.

[11] A felülbírálat során az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást alapvetően a perrendi szabályok megtartásával folytatta le. Nem vétett sem abszolút [Be. 608. § (1) bekezdés a)-h) pont], sem olyan súlyos relatív perjogi hibát [Be. 609. § (1) és

(2) bekezdés a)-d) pont], amely az eljárás törvényességét befolyásolva az érdemi felülbírálatot kizárta volna és az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását eredményezné.

[12] Az ítéltábla ugyanakkor az elsőfokú ítélet Be. 549. § (3) bekezdése szerinti szóbeli indokolása, illetőleg ennek Be. 445. § (2) bekezdés g) pontja szerinti jegyzőkönyvezése kapcsán az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabálysértést észlelt. Az érintett tárgyalási jegyzőkönyvben rögzített szóbeli indokolás tartalma ugyanis sematikus volt, a fenti jogszabályi előírásoknak csak formálisan tett eleget, az ügyészi és védői érvekre egyáltalán nem reagált.

[13] A Be. 445. § (2) bekezdés g) pontja szerint a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az ügydöntő határozat szóbeli indokolását. E rendelkezésnek az a célja, hogy a határozat szóbeli és írásbeli indokai között az alapvető egyezőség biztosított és ellenőrizhető legyen, különös tekintettel a Be. 608. § (1) bekezdés 2021. január 1. napjától hatályos g) pontjára, amely szerint abszolút hatályon kívül helyezési ok, ha az ítélet szóbeli indoklása során elhangzott és az írásba foglalt ítélet tényállási elemei a bűncselekmény minősítését befolyásoló mértékben térnek el egymástól és a fellebbezést a Be. 583. § (3) bekezdése alapján jelentették be vagy az eltérés az 584. § (2) bekezdése szerinti fellebbezés esetén a fellebbezéssel nem érintett cselekményre vonatkozik. A Be. 445. § (2) bekezdés g) pont kapcsán a szóbeli indoklás jegyzőkönyvben rögzítésének tartalmi elemeit a jogalkotó nem határozta meg konkrétan, a terjedelmének nyilvánvalóan nem kell az írásbeli indoklással megegyezőnek lennie, ugyanakkor azt a jelen ügyben megjelöltől részletesebb tartalommal szükséges rögzíteni. Ennek elmaradása azonban nem jelentett olyan lényeges eljárásjogi hibát, ami az érdemi felülbírálatot kizárta volna.

[14] A törvényszék az ügyfelderítési kötelezettségének nem tett teljeskörűen eleget, mely elsődlegesen az orvosszakértői bizonyítás hiányosságából eredt, ami pedig fontos bizonyítékot és bizonyítandó tényt érintett. A törvényszék az orvosszakértői bizonyítás során nem tisztázott megfelelő mélységben minden lényeges körülményt, emellett egyes tényt érintően helytelen következtetésre jutott. A tényállás így tehát részben felderítetlen, részben helytelen ténybeli következtetést tartalmaz [Be. 592. § (2) bekezdés b) és d) pontok]. Ez a megalapozatlanság azonban csak részleges, a másodfokú eljárásban kiküszöbölhető.

[15] Felderítetlenségnek minősül az orvosszakértői bizonyítás nem kellő mélységű lefolytatása, mivel a felderítetlenség azt jelenti, hogy a bíróság a tényállás megállapításánál lényeges, fontos, létező és objektíven megismerhető bizonyítékot szolgáltatni képes bizonyítási eszközt nem kellő mélységben vizsgál meg, holott arra van lehetősége. A felülbírált ügyben az utóbbi esetről van szó, mert bár az elsőfokú bíróság a nyomozás során írásbeli szakvéleményt előterjesztő szakértőket a tárgyaláson meghallgatta, ennek ellenére nem tisztázta, hogy a sértett állapota a testi és lelki gyötrellem érzését mennyiben befolyásolta. Ennek a cselekmény helyes jogi megítélésekor jelentősége van.

[16] Az B: 188/1-2022. számú kiegészítő igazságügyi boncjegyzőkönyv 5. pontja rögzítette, hogy a fájdalomérzés megélése szubjektív jellegű, így a fájdalomérzés intenzitásáról orvosszakértői szempontból nyilatkozni nem lehetséges, azonban arra a tényre figyelemmel, hogy rovarok nemcsak a sértett bőrén, a test külső felszínén mozogtak, hanem a mélyebb, bőrfelszín alatti testszövetekben és testnyílásokban is, figyelemmel a felfekvéses sérüléseire is, szükségessé vált az orvosszakértők meghallgatása másodfokú tárgyalás keretében.

[17] A tárgyaláson szakértő6 szakértő kifejtette, hogy minden egyes ember másképpen éli meg és másképpen jelzi vissza a fájdalmat, ez az oka annak, hogy jelen ügyben orvosszakértői szempontból nem lehet kategorikus választ adni az átlagosat meghaladó fájdalomérzet tárgyában. Önmagában pondrók és kukacok jelenléte a végtagokban nem feltétlenül és nem minden esetben okoz fájdalmat, így nem lehet meghatározni a fájdalom mértékét, ugyanakkor azt is kijelentette, hogy a sértett egyéb sérülései (pl. felfekvés) nem voltak olyan mértékűen, amelyek bizonyosan extrém fájdalmat okoztak volna.

[18] Mindezek alapján az a helyzet állt elő, hogy elsőfokú ítéletben megállapított tényállás kiegészítésre a másodfokú tárgyalás eredményeként nem szorult, így az a Be. 593. § (3) bekezdése értelmében a másodfokú felülbírálat alapját képezte.

[19] A megalapozott tényállásból helyesen vont le következtetést a Debreceni Törvényszék a vádlott bűnösségére és döntően helyes a cselekmény minősítése is. Az e körben előterjesztett, eltérő minősítésre irányuló védelmi fellebbezést az ítéltábla nem találta alaposnak.

[20] A Debreceni Törvényszék helyesen minősítette a vádlott magatartását emberölés büntetetté, helyesen hivatkozott az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. Büntető jogegységi határozatra a mulasztással elkövetett emberölés tekintetében. A törvényszék a tényállásában megállapította, hogy a sértett 2019. év végére gyakorlatilag mozgásképtelen lett, ettől az időszaktól kezdődően ágyban fekvő betegként élte az életét, önmagát így egyedül nem volt képes ellátni (elsőfokú ítélet [14]-[15] bekezdések), ami alapján a vádlott magatartása védekezésre képtelen személy sérelmére elkövetettnek minősül az imént hivatkozott jogegységi határozat II/10. pontja szerint, így megalapozott e minősítő körülmény felrovása is.

[21] Ugyanakkor azonban, ami a Btk. 160. § (2) bekezdésének d) pontját, a különös kegyetlenség mint minősítő körülmény kérdését illeti, ténykérdés – és ezt lényegileg tartalmazza az elsőfokú ítélet is –, hogy a vádlott hosszabb időn keresztül hagyta a sértettet pelenka használata nélkül az ürülékében, vizeletében feküdni, ami egyértelműen az emberi méltóságának mély megalázásával járt, átlagosat meghaladó lelki szenvedést okozva, amire a vádlott eshetőleges szándéka szintén kiterjedt.

[22] A vádlott (és még aktív korában a sértett) önmagukkal szemben is kétségkívül elképesztő mértékű igénytelenségéhez képest is megállapítható ez a minősítő körülmény (ti. különös kegyetlenség), hiszen a sértett – állapotánál fogva – semmilyen ellenállásra nem volt képes, ágyban fekvő, magáról gondoskodni semmilyen módon nem tudó, passzív alany volt. A vádlott, miután pontosan tisztában volt a sértett betegségeinek mibenlétével, egyre romló, majd ágyhoz kötöttségét eredményező egészségi állapotával, azt is tudta, hogy milyen rehabilitációra és gyógyszerekre volna szüksége. A sértett – legalább elemi szinten történő – tisztántartása a saját vagy a sértett igénytelenségétől, hanyatló életvitelétől vagy sértett elutasításától függetlenül is alapvető kötelezettsége lett volna.

[23] A kialakult bírói gyakorlat töretlen abban, hogy különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntetnének minősül az elkövető cselekménye, ha a gondozási, ápolási kötelezettségét elmulasztja és a sértett elhanyagolásából adódó betegséggel együtt járó fájdalomnál nagyobb szenvedés közepette a vádlott mulasztásával okozati összefüggésben következik be a sértett halála (BH2005. 131.).

[24] A különös kegyetlenség fogalma alá az átlagost lényegesen meghaladó szenvedéssel járó, az emberi méltóság mély megalázásával véghezvitt ölési cselekmények vonhatók. Bár nem volt orvosszakértői szemmel igazolható módon megállapítható az, hogy a sértett fájdalomérzete milyen mértékű volt, az azonban igen, hogy a vádlott a cselekményt az emberi méltóság mély megalázásával, átlagosat meghaladó lelki szenvedést okozva követte el, ami szintén megalapozhatja a különös kegyetlenség megállapíthatóságát.

[25] A felmentést célzó védelmi fellebbezés az elsőfokú bíróságnak a bizonyítékokat értékelő tevékenységét támadta, ami a tényállás megalapozottsága miatt a másodfokú eljárásban eredményre nem vezethetett, hiszen a bizonyítékok felülmérlegelésére lehetőség nincs. A vádlott védője fellebbezésében részben a védenca tudattartalmára vonatkozó megállapítás helytállóságát kérdőjelezte meg, az ítéltábla álláspontja szerint alaptalanul. Az ítéleti tényállásban rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű történések, de úgynevezett belső történések, tudati tények is lehetnek (BH2005. 167.). A tényállás részét képező tudati tények sérelmezése a tényállás tilalmazott támadása miatt a törvényben kizárt (Kúria Bfv.II.818/2014/6.). Amennyiben az irányadó tényállás tényként és értelemszerűen jogkövetkeztetésként is tartalmazza az elkövető cselekvőségével kapcsolatos tudati tényeket, akkor ezekre is érvényesül a támadhatatlanság szabálya.

[26] A tényálláshoz kötöttség elvi indokát ugyanis a Be. 167. § (3)-(4) bekezdése adja, amely szerint a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott ereje. A bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. Ezáltal biztosított és védett a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti szabad értékelése (Kúria Bhar.III.1201/2018/10.). Mindezen elvek érvényre juttatása garantálja az elsőfokú bíróság ún. ténybíróági jellegét. Ezen elvek a felülbírált ügyben maradéktalanul érvényesültek, így sem a felmentést célzó, sem eltérő tényállás megállapítása útján a vádlott

gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége miatti bűnösségére irányuló fellebbezése eredményre nem vezethetett.

[27] A büntetés kiszabása körében előterjesztett védelmi fellebbezést az ítéltábla nem találta alaposnak, míg az ügyészi fellebbezés megalapozott.

[28] A bünteteskiszabási körülmények átfogó vizsgálata során alkalmazandó középértékre az elsőfokú bíróság csak egy igen rövid utalást tett (elsőfokú ítélet [127] bekezdés), aminek a kiegészítése szükséges az alábbiak szerint.

[29] A Btk. 80. § (2) bekezdése nem érinti a Btk. 80. § (1) bekezdésének rendelkezését, vagyis a bíróságnak a büntetést a törvényben írt kereteken belül, az egyéniesítés követelményét alapul véve kell kiszabni tettetányosan, a középértéktől eltérő büntetés kiszabását akkor kell megindokolni, amennyiben az eltérés jelentős (BH2001. 354.). Jelen esetben a törvényszék az irányadó középértéktől a vádlott javára igen jelentősen eltért, ugyanakkor ennek indokát az ítélet indokolásában elmulasztotta rögzíteni.

[30] A Btk. 80. § (2) bekezdése a büntetőjogi szankciórendszer egyetlen elemére, a szabadságvesztésre, ezen belül is kizárólag a határozott ideig tartó szabadságvesztésre vonatkozik, és az adott büntetési nem konkrét mértékének megállapításához ír elő a jogalkalmazó számára kötelező jelleggel egy figyelembe veendő szempontot. Ebből már önmagában is az következik, hogy a hivatkozott rendelkezés nem érinti az általános bünteteskiszabási elveket és nem zárja ki azt, hogy a bíróság az irányadó egyedi ügyben felderített különös körülményeket a törvénynek és a bírói gyakorlatnak megfelelően belátása szerint értékelje, mérlegelje [13/2002. (II.20.) AB határozat III.1.3.].

[31] A Btk. 160. § (2) bekezdése szerint minősülő emberölés büntetési tétele 10 évtől 20 évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, azaz a jelen ügyben kiszabható büntetés középértéke 15 év. Ehhez képest – figyelembe véve a cselekmény kétszeres minősülését – az ún. az enyhítő szakasz alkalmazásával is a törvényi minimum tartamban kiszabott büntetés eltúlzottan enyhének volt tekinthető, ezért azt a másodfokú bíróság a rendelkező rész szerint súlyosította azzal, hogy az enyhítő szakasz alkalmazása a Btk. 82. § (2) bekezdés a) pontján nyugszik.

[32] A szabadságvesztés végrehajtásának helyét a törvényszék börtönben határozta meg, ugyanakkor az indokolás a Btk. 37. § (3) bekezdésének a) pont ad) alpontját tartalmazza (elsőfokú ítélet [128] bekezdés), ami viszont a fegyház fokozatra vonatkozik, így ellentétes a rendelkező részben írtakkal. Az ítéltábla arra az álláspontra helyezkedett, hogy jelen ügyben a Btk. 35. § (2) bekezdése alapján a büntetés kiszabásánál irányadó körülményekre tekintettel a törvényben meghatározottnál eggyel enyhébb, börtön végrehajtási fokozat alkalmazható.

[33] Törvényes a vádlott kizárása a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből, azonban annak helyes Btk.-beli megjelölése: 38. § (1) és (4) bekezdés e) pont eb) alpont.

[34] Mindezekre figyelemmel az ítéltábla a Debreceni Törvényszék ítéletét a fenti körben a Be. 604. § (1) bekezdés b) pontja és a Be. 606. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, míg a törvénynek megfelelő egyéb rendelkezéseit a Be. 604. § (1) bekezdés a) pontja és 605. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

[35] A Be. 613. § (1) bekezdése alapján állapította meg a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költséget.

[36] Megjegyzi végül az ítéltábla, hogy a Be. 451. § (2) bekezdésének c) pontja szerint a határozat bevezető része tartalmazza, ha a bíróság a határozatot tárgyaláson hozta meg, a bírósági eljárás helyét, a bírósági eljárás formáját, és azt, hogy az eljárás nyilvános volt-e. A Be. 561. § (1) bekezdése folytán az ügydöntő határozat bevezető részében kell feltüntetni a tárgyalási napok megjelölését is. Mindebből az a következtetés vonható le, hogy a nyilvános tárgyalás esetén a folytatólagos utalás feltüntetése a törvény szövegéből nem vezethető le, így azt nem kell rögzíteni. Mindez formai kérdés, ezért a rendelkező rész módosítása nem volt indokolt, azonban az egységes gyakorlat megszilárdítása érdekében indokolt a kiemelés.

Debrecen, 2024. november 7.

Záradék: A Debreceni Törvényszék 9.B.222/2023/13. számú ítélete a Debreceni Ítéltábla jelen ítéletében írt változtatással a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2024. november 7.

Dr. Gömöri Olivér s.k.
a tanács elnöke